

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosestvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz nasebin

SPOMINI IZ MLADOSTNIH DNI

Naylor, Mo.—Pred časom sem čitala v Prosveti dopis nekega rojaka, ki je opisoval svoje mladostne doživljanje in kako bi skoro bil hudo po nedolžnem pretepen. V starem kraju so se radi poslužili palice in nekoč sem bila tudi jaz priča grdemu "tepežkanju" in pri tem sem bila deležna tudi sama gorke zausnice.

Ko je moj brat izpolnil 21. leto, mu je mama izročila posestvo, ki je bilo največje in najlepše v vasi Cerovec in v vsej Sernički fari. Pisali smo se Ogočin, po domače pa so rekli pri Županovih. Brat Jože je podedoval res lepo in veliko kmetijo, toda z njo so bili veliki stroški in skrbli. Dolga ni bilo na posestvu, izplačati pa je moral do štirim sestram, poleg teh pa 500 goldinarjev stricu Antonu Ogočinu, ki je bil v St. Paulu, Minn., za župnika v nemški fari.

Mladi gospodar je moral pričeti takoj plačevati za šolanje mlajše sestre Anke, denarja pa ni bilo na razpolago, zato je moral tuhtati, kako bi ga zaslužil. Staro trtje ni več rodilo in treba je bilo prekopati vinograde za novo.

Tedaj smo bili na posestvu samo trije: mama, gospodar Jože in jaz. Imeli smo dve dekli in dva hlapca, včasih pa ne deklet in ne hlapcev. Tudi delavce smo imeli skoro vsak dan in z njimi velike stroške. Tako je moj brat študiral, kako bi vodil kmetijo, ne da bi zalezal v dolgove. Zganje se je tiste čase dobro prodajalo, zato se je Jože odločil za kuhanje žganja. V zidanciji so bili veliki prazni sodi, katere je napolnil s slivami in hruskami. Tpeke so tudi dale veliko žganja, ki je bilo prav take kakovosti kot iz sliv. Sliv smo imeli doma veliko, vendar pa ne zadosti, zato jih je kupil v Gabrovcu in tudi na Vlaškem. Tako je skrbel, da so bile vse posode polne, ko pa je prišla zima, je pričel kuhati žganje.

Tedaj je v naši vasi lahko dobil kmet dovoljenje za kuhanje žganja samo za svojo, domačo potrebo, premožnejši kmet pa je dobil dovoljenje za več dni, žganje pa je smel kuhati samo podnevi in ne ponoči. Ako pa je hotel kaj žganja prodati, je pa moral plačati za posebno dovoljenje. Kuhal je vsako noč, dokler je bila kapa kotla odpečatena. Pri tem so mu tudi sosedje pomagali. Kakor hitro so financirali zapečatili kape, se jo je pa sposobil pri Štefecu, drugo jutro pa jo je nazaj zanesel. Kakor hitro pa je bila njihova zapečatena.

No, zdaj pa bom povedala, kako smo nepostavno kuhali žganje, kajti zdaj se več ne bojim, da bi brat prišel v kakšno zadrego ali imel stroške, mene pa ne bo doletela zausnica.

Brat je kuhal žganje, kakor je mogel, samo da mu ni bilo treba plačati za posebno dovoljenje. Kuhal je vsako noč, dokler je bila kapa kotla odpečatena. Pri tem so mu tudi sosedje pomagali. Kakor hitro so financirali zapečatili kape, se jo je pa sposobil pri Štefecu, drugo jutro pa jo je nazaj zanesel. Kakor hitro pa je bila njihova zapečatena.

na, je šel ponjo na Hrib k Cipanovim. Ko so financirali zapečatili vse tri kape, je plačal za dovoljenje, tako da je lahko kuhal, dokler niso bile zopet kape odpečatene. Tako je Jože vse lepo uredil, da ga dovoljenje ni preveč stalo in zaeno ni bil v večnem strahu.

Pri kuhanju žganja sem nekaj let tudi jaz veliko pomagala. Pol noči je kuhal Jože, pol noči pa jaz. Vsako noč me je zbudil ob eni ali dveh, nakar sem šla na njegovo mesto. Malo se mi je tožilo vstati, ker je bilo pri mami v postelji gorko, toda vedela sem, da moram iti in vstati sem. Kotel je bil že vdrgl napolnjen in pričelo je teči žganje. Povedal mi je, koliko litrov naj nastrežem in jih naj denem po vrsti na lino. Včasih pa sem morala steklenice nositi v zidnico, katera je bila precej oddaljena od žganjarne. Za to delo sem bila zelo dobra, ker me spalne ni nikdar nadlegoval. Tudi strah me ni bilo. Kotla mi ni bilo treba vzdigovati, ker sem bila premlada in prešibka. Za to delo je poklical hlapca ali dekla ali pa je včasih pomagal kakšen fant, ki je prišel čut v žganjarjo za kratek čas.

Včasih pa je prišla v vas cela jata iz Krvavčega vrha, tako da mi ni bilo dolgčas. Posebno redno je zahajal Kalanov Tone, ki je bil velik Jožetov prijatelj.

Neko nedeljo zjutraj sem zopet kuhala žganje in v žganjarni se je ustavil neki fant iz Dobravca. Kajpada, dala sem mu žganja. Nalila sem mu poln vinski kozarec. Fanta ni bilo treba siliti, z veseljem ga je spil in odšel. Tisto popoldne pa je prišla k materi v vas prijateljica, ki smo jo po domače klicali Župenčarka. Imela je navado vzklinit besedo "vražja vera", preden je pričela kaj pripovedovati. Pričela je praviti o dotičnem fantu, kateremu sem dala tisto jutro kozarec žganja. Ne bom povedala njegovega pravega imena, kajti morda bo sam čital te vrstice.

Župenčarka je pričela: "Oj ti vražja vera, Boštjančev Jurče je bil danes zelo pijan v Metliki in ko je prišel k veliki maši, so ga morali iz cerkve zavleči v hlev. Imel je vso umazano obleko in nekdo mu je ukradel dva goldinarja, en groš in uro. Ljudje so se menili, da se je napil pri Županovih gorkega žganja, ki so ga kuhali."

Ah, kako sem se jaz slabo počutila, ko je ženska te stvari čebnela in kar pred Jožetom! Vedela sem, kaj bo. Jože je žensko mirno in tiho poslušal, ko pa je odšla, me je pozval v hišo ter mi pripopal gorko zausnico, nato pa naredil dolgo pridigo in me zmerjal, kako sem vendar mogla dati takemu bedaku piti žganja. Nato me je opozoril, da nas bo lahko kdo radi moje neprevidnosti zatožil oblastim.

Bratu nisem prav nič zamerila, ker me je udaril, bila pa sem dober teden v velikem strahu, kaj če nas bo res kdo zatožil. Vendar pa se je vse pozabilo in

nismo imeli radi tega nobene neprimlike, žganje pa smo še naprej kuhali vsako zimo.

Nekoč smo imeli pri hiši dva hlapca, a nobene deklet. Mali hlapec je bil iz sosednje vasi, veliki, ki mu je bilo ime Tiče in je bil zdrav in močan fant, pa je bil doma iz podzemeljske fars. Mali hlapec je kmalu pustil delo, nakar je ostal samo Tiče, ki se je dobro razumel z Jožetom.—(Konec jutri.)

Urška Derganc.

NOVICE IZ LA SALLA

La Salla, Ill.—Moram se zopet oglašiti v Prosveti. Tu je vedno dovolj novic, samo ko bi imej človek časa poročati; sedaj smo v vojnih časih in vsi smo zelo zaposleni.

Dne 24. marca je prejela družina Jagodič iz Peru, Ill., obvestilo, da je daroval njen sin Adolf svoje mlado življenje za demokracijo. Starši, ki imajo svoje sinove v tej strašni vojni, so v neprestanem strahu, da bodo prejeli brzojav, da je njih sin padel na bojišču ali pa bil težko ranjen. Da bi že bilo konec tega strašnega človeškega klanja!

Kot predsednik gospodarskega kluba Slovenskega doma ne morem drugače kot da ponovno opozorim delničarje Slovenskega doma, da bi se malo bolj zanimali za klub, kateri je prav tako potreben domu, kakor je streha na hiši. Lansko leto smo prejeli dividende na naše delniče, katere so vsakemu prav prišle. Toda delničarji ne smejo misliti, da lahko izvrše vse delo direktorji. Potrebno je, da jim pomagata, bodisi pri gospodarskem ali gospodinskem klubu.

Na letni delniški seji se je veliko govorilo in hvalilo gospodarski in gospodinski klub, da bi pa zraven pristopili in sodelovali, tega pa ne morem reči. Seja se udeležuje komaj ducat oseb. Pri klubu bi lahko imeli trikrat toliko članov, a na žalost jih nimamo. Klub zbora vse drugo sredo v mesecu v Slovenskem domu. Pridite na sejo vsi in tudi tisti, ki še niste člani. Pristopite, da nas bo več! Vsi imamo enake koristi od Slovenskega doma in ne samo direktorji in uradniki kluba. Prihodnja seja se bo vršila v sredo, 11. aprila, ob osmih zvečer.

Sedaj pa še nekaj besed glede mestnih volitev, ki se bodo vršile 17. aprila. Ne smemo pozabiti, da bo na glasovnici ime našega rojaka Antona Gergoviča, ki kandidira za mestnega blagajnika. On je član SNPJ (št. 337) od mladosti in njegov oče je bil tajnik tega društva do smrti. Ima priliko biti izvoljen, ker je pet kandidatov za ta urad in glasovnice bodo razdeljene na pet delov. Vsak naj stori svojo dolžnost!

Frank Struna.

O KRVNEM PRITISKU

Cleveland, O.—Hotel sem zadovoljiti one čitatelje, ki me bodre, naj zopet bolj pogostoma pišem v Prosveto, ampak že so me udarili kruti cenzorji, ki so podobni primitivnim "starokrajskim cajtengarjem" in jim je svobodno izražanje španska vas. Bog se jih usmili, kajti razumejo se toliko na "Free press" kakor državni filmski cenzorji.

V državi Ohio, kjer imamo našega človeka za governorja, so cenzurirali najzanimivejši del

Hitler je ukazal svojim "supermenom," da se morajo boriti do zadnjega moča, toda četa domobrancev, ki jo vidite na sliki, se je premislila, ko so vojski ruske rdeče armade ubili njenega poveljnika v Vzhodni Prusiji.

firma "To have and not to have." Sedaj je precej kritike, ki pa cenzorjev, ki so gluhi, ne doseže. Medtem pa so v državi New York, kjer nimajo Slovencev na čelu države, dovolili kazati isti film tako kot je v originalu. In tisti, ki so ta film videli v New York, so razočarani, kajti razumeti ne morejo, zakaj so ga cenzurirali v državi Ohio.

Tudi jaz sem razočaran, ker ni med nami nikogar več, ki bi razumel, kaj je popravek in kaj je kritika človeka, ki nekaj besediči v javnosti in potem ne zna odgovoriti na stavljeni mu vprašanje. Torej, čitatelji Prosvete, ne čudite se, ako bom zopet izginil. Da izginem, to hočejo cenzorji, ker mislijo, da bodo potem imeli nebesa na tej zemlji, ko bom prenehal pisati.

Danes je moj namen vas zopet malo seznaniti z zdravjem in kaj je dobro za hud krvni pritisk, da popusti in človeku podaljša življenje. Morda mi bo kdo rekel, zakaj nisem tega samemu sebi povedal pred letom dni. Sem, prijatelj. Povedati nekaj, kar je dobro zate, je eno, izpolnjevati navodila, posebno ona, ki so koristna zdravju, je pa zopet drugo. In kakor čestokrat pacienti nočejo poslušati zdravnikov in se ravnavati po njegovih navodilih, tako bom najbrže tudi jaz "plozal" nekaterim v gluha ušesa. Vendar pa se bo onim, ki trpe na krvnem pritisku, podaljšalo življenje, ako me bodo poslušali. Tudi sebi si podaljšujem življenje, dasiravno bi nekateri radi videli, da bi si ga ne znal.

Meseca decembra, ko je bil moj rojstni mesec, sem vam povedal, koliko let se že klatim po svetu. Zenske, ki nimajo rade, da se izve za njih starost, ko enkrat prekorajajo 20. leto, so me rekla, zakaj javno povem, koliko sem star, češ, da me sedaj ne bo nobena marala. Odgovoril sem, da bi rad videl, da bi me zopet vzeli k vojakom, toda me ne marajo, živim pa le! Navedel sem tudi, da skrbim za svoje zdravje, kajti statistika zavarovalniških družb kaže, da gre veliko moč in žena v prežgodnji grob med 45. in 55. letom. Največ jih umre za srčno hibo, računam in krvnim pritiskom.

Kaj povzroča krvni pritisk? Ledvice iz katerih gre pritisk v glavo, potem poči žila in nastane mrtvoud, nakar se človek preseli v večna lovišča — njegova pot je dokončana. Zaradi tega je treba čistiti ledvice in krvni pritisk bo odnehal. Vi boste rekli: "Saj imamo zdravnik!" Jaz to dobro vem, prijatelj. Navzlic temu, da imamo zdravnike, imamo tudi mnogo članov, ki imajo krvni pritisk.

O tem sem že pisal 9. julija. Nekateri so me poslušali, drugi pa so se mi posmevali. Pravijo, da je smeh dober za zdravje, ni pa dober za krvni pritisk. To vam bom povedal vsak zdravnik. Torej oni, ki ne trpi za krvnim pritiskom, se lahko smeje, ohi, ki ga pa ima, pa naj zatajuje smeh. Izvedel sem o rojakinji, katere krvni pritisk doseže 252, toda ko je moj krvni pritisk dosegel 175, je bilo že preveč. Zame je dovolj 150 do 155, za drugo osebo 190 ali 200. Pritisk veliko odvisi od starosti.

Kaj pravijo zdravniki? Nekateri dajo bolnikom dobre nasvete glede uživanja hrane in zdravil, katere pa delujejo po-

čas ali pa sploh ne. Toda stvar gre počasi. Nekateri pravijo, da zdravniki samo računajo štiri dolarje ter rečejo bolnikom, naj še pridejo, a bolezen se ne izboljša. Nekateri ljudje priporočajo uživanje česna, toda jaz nisem poskusil tega "zdravila," ker ne maram, da bi mi rekli "Dago."

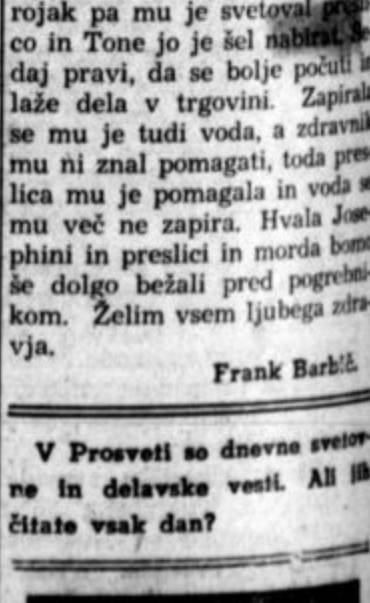
Tu vam podajam svoje priporočilo za zdravljenje krvnega pritiska, ki ni vsiljivo. Če me nočete poslušati, pojdite svojo pot naprej. Za to zdravilo sem izvedel od neke rojakinje, ki je čitala knjigo župnika Kneippa. V knjigi je opisana rastlina "preslica" (Equisetum, Arvensa, Zingras), ki je podobna konjskim grivam, oziroma tem slični njeno klasje. Klasje se lahko obira koncem maja ali v oktobru. Suši naj se v senci, da ne izgubi zdravilne moči. Kuha naj se kot čaj in pije trikrat na dan. Veliki vinski kozarec bo odgovarjal. Čaj oz. tekočina naj vre deset minut in potem ohladi. Ta tekočina bo očistila ledvice razne nesnage in strupa v krvi pritisk bo ponehal. Ko se bolje počutite, ne vjadate se uživanju alkoholnih pijač. Jedila naj bodo čim manj ali pa nič "osoljena." Prav tako ne uživajte hrane iz bele moke, jejte pa dobiti korenja, vrtno solate, toda malo ali pa nič zeljnatih jedi.

Ta nasvet mi je dala Josephine Sinkovec, ki se je nekoč pisala Pepca Mole. Ona ima strico v Springfieldu, Ill. Ko je bila lanskega avgusta na potu v Springfield, se je ustavila v Chicagu. Slučajno sem prišel prav isto hišo, toda ona je že zjutraj odšla. Mary Bates me je vprašala, če jo poznam. Povedal sem ji, da jo poznam in tudi vem, kje živi. Mary mi je dejala, da ji je Josephine obljubila "preslice," toda pozabila jo je vprašati za naslov.

Oglasil sem se pri Josephine in dala mi je preslice za Mary iz Chicaga. Toda preslice sem poskusil tudi sam in učinek je bil izvrsten. Ponovno sem šel k Josephini in jo prosil za preslice, da si kuham iz nje čaj. Oni dan pa sem se oglašil pri Antone Gubancu. Tudi njemu ni srce pravilno funkcioniralo. Neki rojak pa mu je svetoval preslico in Tone jo je šel nabirati. Sedaj pravi, da se bolje počuti in laže dela v trgovini. Zapirala se mu je tudi voda, a zdravnik mu ni znal pomagati, toda preslica mu je pomagala in voda se mu več ne zapira. Hvala Josephini in preslici in morda bom še dolgo bežal pred pogrebnikom. Želim vsem ljubega zdravja.

Frank Barbič.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Znak, ki ga prejme vsak rojak, ki je častno odlovil en ameriške oborožene sile.

Pristaši prisilnega dela poraženi

Vsi iskreni svobodoljubi so se zadnje dni globoko oddahnili, ko je zvezni senat z veliko večino porazil zakonski načrt za osedlanje dežele s prisilnim delom enake vrste kot vlada v vseh totalitarnih državah. Borba se je vlekla dolge mesece in končno je že izgledalo, da bo mogoče tudi senat kapituliral pred mogočnim pritiskom administracije in generalnega štaba.

To je prvi primer v zvezi z vojno zakonodajo, da je bila administracija poražena. Kongres je do zdaj sprejel še vsak vojni zakon, ki mu ga je po Pearl Harborju predložila administracija ali pa generalni štab. Navadno se je to zgodilo brez večje debate ali opozicije. Iz poteka razprav je razvidno, da bi bil sprejel tudi zakon prisilnega dela, ako bi bila administracija prišla na dan s to zahtevo pred par leti in napravila enak pritisk na kongres kot je to storila zadnje čase.

Da administracija ni tega storila, "dokler je bil čas," je vzrok politika. Predsednik je že pred letom dni pokazal, da je naklonjen prisilnemu delu. Militaristi so nanj pritiskali že zadnjih par let za tak zakon, toda mož se jih je otepal, dokler ni bil ponovno izvoljen. On je dobro vedel, ako bi bil prišel na dan s to zahtevo pred volitvami, bi si s tem le izkopal politični grob, ker bi v tem primeru ne mogel računati na podporo organiziranega delavstva—vsaj v večji meri ne. Republikancem bi bil s tem dal v roke le veliko gorjajo, s katero bi bili demokrate lahko pošteno namahali.

In kot zvit politik je predsednik pridno molčal o tem vprašanju. Skozi vso predsedniško kampanjo ni niti z besedico omenil prisilnega dela. Toda kakor hitro so bile volitve končane, je takoj pozval kongres, naj sprejme zakon prisilnega dela. Voditelji organiziranega delavstva so ob tej zahtevi kar zastrmeli; posebno pa sta zastrmela Murray in Green. Mar naj bo to plačilo za njih podporo Roosevelta in sploh demokratske stranke na vsej črti? Ampak predsednik se ni zmenil za njih ugovore in proteste. Saj je on vendar—"delavski prijatelj" in kot tak on že ve, kaj je dobro za delavstvo in kaj ni. Sploh ve bolje kot vesta Green in Murray, sigurno pa stokrat bolje kot Lewis!

In tako je administracija zadnje tedne napela vse sile, da osreči s prisilnim delom pod strogo kaznijo vse one delavce, ki so se v volilni kampanji navduševali za Roosevelta, kakor tudi one, ki so se navduševali za Deweya. (Za Normana Thomasa ni bilo nobenega navdušenja, čeprav je bil on edini predsedniški kandidat, ki je odprto pobijal prisilno delo, prisilno vojaščino po vojni in še marsikaj drugega, kakor tudi priporočal pravičen mir in tako preuredbo gospodarskega sistema, ki bi vsem delavcem omogočala delo ob poštenem zaslužku. Ampak njegov glas je bil glas vpjočega v puščavi kapitalistične politike.)

Ampak večina senata temu pritisku s strani administracije in militaristov—s komunisti vred!—k sreči ni nasedla. In nasedla ni, ker se je s preiskavo prepričala, da je bila kampanja o strašnem pomanjkanju delavcev povsem sintetična, zgolj diktirana po totalitarni želji za čim večje regimentiranje ljudstva po militaristi in birokratih. Večina senata tudi ni nasedla vsled tega, ker se je prepričala, da bi tak zakon več škodoval kot koristil vojni produkciji. Saj je ameriško delavstvo brez prisilnega dela prekosilo v tej vojni delavce v vseh drugih državah, tudi totalitarnih.

Delavstvo v peti kuriji

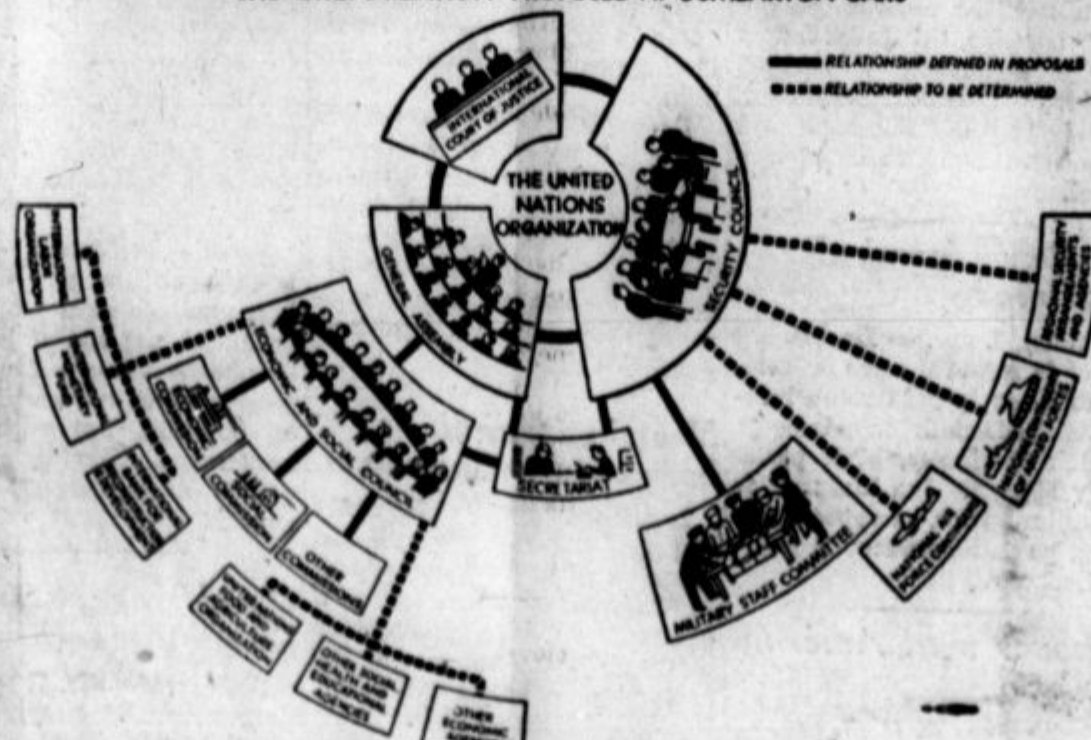
Voditelji unij pogosto zahtevajo, da mora biti na mirovni konferenci in pri sestavljanju nove lige narodov zastopano tudi organizirano delavstvo. Prvijo to zahtevajo kot priznanje delavstvu za velike zasluge v vseh vojnih prizadevanjih, predvsem pa na polju produkcije, drugič pa vsled tega, ker delovno ljudstvo največ trpi in doprinese največje žrtve v vojni in zato je tudi najbolj zainteresirano v vprašanje trajnega mira. To zahtevo sta naglasili tudi konvenciji obeh delavskih federacij, CIO in ADF, kakor tudi železničarski voditelji.

Green in Murray sta po jaltški konferenci pritisknili na predsednika Roosevelta, naj imenuje tudi nekaj predstavnikov organiziranega delavstva v ameriško delegacijo za konferenco združenih narodov, ki se prične v San Franciscu 25. aprila. Če drugače ne, naj ameriški delegaciji določi vsaj delavske svetovalce.

Ker predsednik kot velik "delavski prijatelj" te zahteve ni mogel povsem ignorirati, je zadnje dni organiziranemu delavstvu določil nekakšno—peto kurijo. Unijske voditelje skuša potolažiti s tem, da jim je dovolil zastopstvo na konferenci v San Franciscu, toda le kot "opazovalcem," ne kot svetovalcem. Z drugo besedo: lahko bodo sedeli na galeriji in opazovali potek konference. Igrali bodo vlogo one hčerke, kateri je mati na njeno opetovano molodovanje končno dovolila, da sme iti do reke, toda ne sme iti plavat v vodo, kar je bila njena goreča želja.

Kako se bodo počutili v tej vlogi oni unijaki voditelji, katere bo doletela ta velika sreča, ne vemo. Dozdeva pa se nam, da se jim bodo tudi na galeriji prsa širila, ker se bodo lahko svetili vsaj na obronkih Alahove sence. Kt "svetovalec" bi ameriški delegaciji najbrže ne mogli dosti koristiti, kajti ne CIO in ADF ni razvila nobenega izrazito delavskega programa za svetovni mir. Ves njih "program" je bil do danes v geslu: "Podpirajmo zunanjo politiko Rooseveltove administracije." Podobni so servilnim browderjevcem, ki kriče: "Podpirajmo Teheran!" "Podpirajmo Jalto!" "Zdaj pa: "Vsi za Jalto, Teheran in San Franciscu!"

THE ORGANIZATION PROPOSED AT DUMBARTON OAKS

Obris nove Lige narodov, kakor je zamišljena v dumbartonskem načrtu po zastopnikih Amerike, Anglije in Rusije. Napram temu načrtu je mnogo kritike ne samo med malimi narodi, marveč tudi v Ameriki, Angliji in Franciji. Več ali manj bo gotovo modificiran na prihodnji konferenci združenih narodov v San Franciscu.

Heine in njegov čas

Milo Klopčič

Malo je bilo pesnikov, da bi bili toliko lajali vanje, kakor so renčali in pljuvali v velikega nemškega pesnika Heinricha Heineja. Ves čas njegovega življenja so preganjali njegovo besedo, metali so ga živega in mrtvega s pesniškega prestola, kamor ga je za večne čase postavilo njegovo delo, stikali so za vsakim njegovim stavkom in verzom, ki bi mu ga lahko vrgli v obraz kot izdajalstvo nad nemštvom, prežali so na vse korake njegovega življenja, da bi ga lahko opljuvali, češ: Je že res, nekaj pesnika je v njem, toda ta pesnik služi z večjo vnamo ogabnosti kot lepota, brezdomovinski lump je podivjal okus, onečastil je nedolžnost nemških src, ki so se pasla po dotlej deviškem nemškem liricnem gaju.

Nasprotnikom je bila Heinejeva borba "židovsko-žurnalistična nesramnost", podkupljena od Francozov. Pesnik Heine je bil zanje "Messias des unsers Juudentums". In če že kdo teh nasprotnikov ni bil popolnoma slep, je priznal Heineju veljavo le zaradi njegovih prvih ljubezenskih pesmi, romanc in balad, zbranih v "Knjigi pesmi". Časnikarskega dela in njegovih socialnih in politično satiričnih pesmi niso priznavali, ali pa so jih zvesto tajili.

Čeprav so ga kasneje Nemci morali sprejeti med svoje klasike, ni službena Nemčija (o današnji—Hitlerjevi—v tem članku sploh ne govorim!) nikoli dovolila, da bi se po učnih knjigah seznanjali bodoči uradniki in volilci s Heinejem, kakršni so bili ves. Za šolski zrak in salone je bil komaj dovolj sposoben le za ljubljene Heine iz "Knjige pesmi", a še tu je bilo treba pokazati s prstom na "umazanost" in "cinične pretiranosti".

(Temu je ostal zvest tudi prof. Sušnik v svojem Pregledu svetovne književnosti, Maribor, 1936, kjer sicer precej podrobno navaja spise—in celo njih vsebino—znanih in skoraj neznanih pisateljev, a navede pri Heineju le "Buch der Lieder, pesmi itd." O Heineju samem pa se mu zde dovolj te-le in take-le besede: "Iz razklenjenega ghetta, ki je stoletja dušil judovsko nesedo, je udril v nemško literaturo Heinrich Heine (1797 Dusseldorf—1856 Pariz). Bil je sin judovskega trgovca, doktor prava, parast bogatega strica. Francozom, ki so mu dali državno penzijo, najslavnejši nemški lirik, človek, ki je nihal med kozmopolitstvom, judovstvom in nemštvom, lepote žejen hellenski pogan, ki ga je zasledovala senca Nazarencana, da je — od paralizirajoč — bridko priznal: kjer ni več zdravja, denarja ali pameti, povsodi tam se začne krščanstvo. Pesnik byrovskega svetobolstva je bil, virtuoz lirik, duhovit feljtonist in strupen satirik." Pač, še neke omenja Sušnik Heineja: tam, kjer navaja dela, ki so na indeksu!)

Kakor pa so nasprotniki Heineja strastno sovražili, tako so ga prijatelji z vso strastjo spoštovali. Videli so, kako je oblikovno in vsebinsko bogatil nem-

vojne le boj Francije in Anglije za svetovni trg, so Francozi, ko so prestopili Reno (važno prometno žilo), zanesli v Nemčijo tudi revolucionarne ideje, ki so se dotle le tihotapile čez mejo. Prinesli pa so meščanstvu v zasadenih krajih tudi mnogo svobodščin in priznali enakopravnost vseh veroizpovedi. Mladi Heine, sin židovskega trgovca, je ves gorel za Francoze in ni bil edini, ki je častil v Napoleonu izvrševalca meščanske revolucije.

To navdušenje je skušal nemški absolutizem zatreti z obljubami o svobodščinah in ustavi, toda ko so se 1813 Francozi morali umakniti na ono stran Rene, so bile vse obljube brž pozabljene in Nemčija se je spremenila v še hujšo ječo. Častile francoske svobode so veljali za izdajalce in protidržavne ljudi, ki so se zbirali le na skrivaj in snovali svoje zarote. Židom so spet vzeli vse svobodščine, ki so jim jih bili tuji priznali, pogrnili so jih iz državnih uradov in zaprli v ghetta. Spricho take Nemčije in take Francije ni čudno, da je ostal Heine svoji ljubezni do Francozov zvest vse svoje dni kljub mnogim razočaranjem, ki so ohladila njegovo oboževanje Napoleona in razbila upanje, da bo tretji stan prinesel Evropi svobodo.

Do teh razočaranj pa je bil z vsem srcem in z vso močjo svojega peresa na strani prebujajočega se meščanstva. Ko so se ob izidu prve Heinejeve pesniške zbirke (*Gedichte*, 1822) oglašali o nji razni glasovi, je neznan, nepodpisan bistrovidec zapisal v nekem listu: "Heine je pesnik za tretji stan!"—stavek, ki bi ga manj bistroviden človek napisal šele ob kasnejših Heinejevih potopisih. V to svojo prvo zbirko je zbral ljubezenske pesmi in romane iz časa svojega bivanja v Hamburgu in študiranja na nemških univerzah.

V Hamburgu so ga poslali starši po neuspelih poizkusih, da bi začel kariero kot bančni uradnik ali trgovec v Frankfurtu. Bogati hamburški stric Salomon Heine naj bi napravil iz njega trgovca in milijonarja. Ustanovil je nečaku trgovino, ki pa je šla že čez leto dni po gobe. Stric se je nazadnje dal prepričati, da bo s podporo omogočil študij nečaku, ki se je v tiski in brez veselja odločil za pravo. V Hamburgu se je zaljubil Heine v svojo sestrnico Amalijo H. in iz te nevrčane ljubezni so pogrnile njegove prve ljubezenske pesmi.

(Se nadaljuje.)

Heine je umrl leta 1856. Njegovega rojstnega leta profesorji še niso mogli ugotoviti, navajajo se letnice 1797, 1798 in 1799, on sam pa je neke zapisal, da je bil rojen 1800. Za razumevanje Heineja pa je mnogo važnejše dejstvo, da je živel v dobi velikega prehoda. Fevdalizem je umiral, prebujalo se je meščanstvo in pojavljalo se je že delavsko gibanje.

Deset let pred Heinejevim rojstvom je francoska revolucija priključila na dan tretji stan, meščanstvo. Ob Heinejevim rojstvu je bilo njegovo rojstno mesto Dusseldorf zasedeno od Francozov, ki so prinesli v nemške dežele tudi načela meščanske revolucije. V Parizu, kamor je Heine pobegnil 1831, se je seznanil z voditelji saint-simonistov in doživel njih razhod, hkrati pa se je seznanil in sprijateljal s Karlom Marksom, ki je v letu jalove nemške meščanske revolucije 1. 1848 izdal z Engelsom Manifest. To je bila doba, ki jo je živel Heine, to so bila gibanja in dogodki, sredi katerih se je on z vso strastjo udajal svoji prirojeni "sveti sili do borbe".

Dasi so bile vse napoleonske

Rusi ujeli nemškega vojnega zločinca

London, 7. aprila.—Poročilo iz Moskve pravi, da so ruske čete ujele Arthurja Greiserja, bivšega gubernerja poljskega distrikta Poznan, ki je na listi vojnih zločincev. On je bil tudi predsednik senata v Gdansk. Greiser je dal ustreliti veliko število Poljakov.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Tudi mojemu sosedu so dali samo po tri knjige. Pogotil jih je še prve dni, če niso bile preveč zajetne, že drugi dan ni imel več branja. Potem se je dolgočasil in ni čuda, da je gledal na vso moč, da pride do čitanja, da bo spet človek. Tako vneti prijatelj lepe knjige pa niso bili vsi jetniki.

Sosedova verna me je spomnila kmečkega dekleta, ki je pogosto silila svojega brata, naj vsaj od časa do časa vzame v roke kakšno pametno branje. V njej ni bilo tiste velike šile po čitanju kakor jo je izpričeval sosedi v celici, vendar je vsako leto prečitala nekaj knjig. Pogosto se je spodtikala ob brata in mu govorila, da si ne more misliti človeka, ki živi kakor oni: brez zanimanja za pisano besedo.

"Zame to ni človek," je trdila. Živela je na samotni kmetiji, kjer so trdo garali v vseh letnih časih. Redko je zašel tja tuj človek, vse je bilo daleč, še vasko župnišče, a ona je le gledala, da je prišla do knjig. Zelo je pazila nanje in jih vselej hranila

Znani tovarnar Henry Kaiser (levo), ki načeljuje splošni kampanji za zbiranje obleke širom dežele za vojno prisadete narode v Evropi. Kampanja se vrši v aprilu in cilj je—150 milijonov funtov obleke in čevljev. S Kaiserjem je na sliki Nathan H. Seidman, načelnik narodnostne sekcije.

Njeni prijatelji

Tone Čufar

Ljudem se v življenju odpro marsikakšna vrata. Meni so se celo jetniška. Za zidovjem je svojevrstno življenje, ki nikomur ne diši, a vendar ni brez zanimivosti. Doživljanje sveta in ljudi je vse drugačno kakor zunaj. Svet se skrči na jetnišnico in vidno okolico za jetniški zidom, ki je pa že nedosegljiva, a prav zato

tem bolj mikavna. Vsaka služkinja, ki briše okna v bližnji hiši, je bitje iz svobodnega življenja, pa če ji gre ne vem kako težko. Ljudje našega sveta so bili pazniki in jetniški tovariši. S poslednjimi pa pred sodbo ni mogel niti kratek pomenek. Vsakdo zase kraljuje v samotni celici in preganja počasne ure kakor ve in zna. Na sprehodu v krogu je med posameznimi preiskovanci zmeraj razdalja, da si česa ne povedo. A paznik vselej strogo nadzira.

Jetnik iz sosednje celice mi je pa nekoč vzlic vsemu stisnil kosček časopisnega papirja. Zaprotil me je za knjige in pripisal: "Če ne čitam, nisem več človek." Nemalo sem se začudil nad tem velikim spoštovanjem pisanje besede. Slaboten mož v jetniški raševini bi utegnil biti kar koli, tat ali morilec, posiljevalec ali goljuf, le toliko kulturne žejne mu ne bi prisodil. Kolikor sem lahko dognal, je možakar pomagal pri vltomu v neko skladišče. Tovarišem, ki so zlezli skozi okno, je posodil ključavnice, čaršarsko orodje. Policiji je menda kar sam pomagal do odkritja kaznjivega početja. Pred nekim znancom se je pobahal, da danes skrbe samo za demonstrante, prebrisance pa ne pridejo na kraj. Prav to je pa pomagalo, da so ga prepričali o nasprotnem, ker je z drugimi vred tudi on poromal na policijo, se znašel pozneje v samotni celici na sodišču in tuhtal svojo usodo.

Jetniška knjižnica premore nekaj knjig. Med njimi sem iztaknil Shakespeara. Jetnikom jih nosijo na tasi za donajanje ričeta. Vsakih štirinajst dni ali pa tri tedne gredo z njimi od celice do celice. Paznik vodi, kaznenci nosijo. Jetniki vračajo prečitane knjige in dobivajo nove. Največ po tri. To je pa za dva ali tri tedne tako malo, ko je od zore do mraka časa na pretek.

Nekoč mi je ribal celico natak, ki so ga zašili zaradi priloženosti tatvin. Mirno mi je zaupal nekaj svojih grehov, saj sva se poznala iz kavarna. Bil je brez staršev, a sestro je imel v Mariboru. Med tatova ga je spravila brezposelnost in pa mikavnost, ki mu jo je vzbujala ta svobodna obrt. Prostodušno je priznal, da se ne mara izboljšati, saj uganja v malem samo to, kar delajo drugi na veliko. Ljudje,

na najčistejšem kraju. Kljub delu v sajasti kuhinji s starinskimi kotli in opravljanju na polju, v hlevu in svinjaku, je redkokdaj pokvarila knjigo z enim samim poznanim madežem.

Dobe se pa ljudje, ki jih je sama eleganca, a ravnanje s knjigami kaj nespoštljivo. Nekoč mi je mlad tovarniški pisar posodil večji roman. V besedah in obnašanju je kaj rad dal čutiti, da je nekaj več kakor navadni fabriški pobalini. Njegova jezičnost in vsevednost nista imela para. Ko sem mu knjigo vrnil, sem ga našel pred hišo. Povedal mi je, da pravzaprav ni njegova. Govoril je o vsem mogočem, le to se mu ni ljubilo, da bi odnesel knjigo v stanovanje. Kar skozi okno jo je vrgel v sobo kakor bi zavrgel jabolčni ogrižek. Za vselej sem si ga zapomnil.

V širokem življenju, ko se otepamo skrbi in nam prinese vsak dan kaj novega, največkrat ne utegnemo listati po knjigah. V zaporu, zlasti v samotni celici, je pa znoreti brez čitanja. A s knjigo se človek sprehodi po novih svetovih, zaživi z neznanimi ljudmi in ni več sam. Vsaj za nekaj časa tudi ubeži mori pričakovanja in negotovosti. Ter jetniški enoličnosti, ki jo tako poredko pretrga kak dogodek. Zasliskovanje nikomur ne diši, obiskov je malo. Jetnik sam si navsezadnje lahko kaj dovoli, če mu je do raportov in ukorov. Napačen korak, nerodno besedo, pogled skozi okno. Z malim si lahko nakopije post in temnico. To pa ni razvedrilo in tako preostane samo še triminutna prha vsakih štirinajst dni, pa sobotni obisk predsednika sodišča, ki povpraša po prošnji in pritožbah, pa gre svojo pot.

Še nekaj prinese spremembo: čiščenje!

Nekoč mi je ribal celico natak, ki so ga zašili zaradi priloženosti tatvin. Mirno mi je zaupal nekaj svojih grehov, saj sva se poznala iz kavarna. Bil je brez staršev, a sestro je imel v Mariboru. Med tatova ga je spravila brezposelnost in pa mikavnost, ki mu jo je vzbujala ta svobodna obrt. Prostodušno je priznal, da se ne mara izboljšati, saj uganja v malem samo to, kar delajo drugi na veliko. Ljudje,

vojaški zdravnik preiskuje prostaka Edwarda L. Brassellija, koliko kosti ima polomljenih od razvalin, izpod katerih so ga rešili njegovi tovariši v Italiji potem, ko je v poslopje treščila nemška granata in ga razdejala.

Rusija in japonsko cesarstvo

Napisal Herbert Seligmann

Rusija se bo borila proti Japonski. Ta odločitev je padla že pred konferenco na Krimu. Spor med Rusijo in Japonsko je nepomirljiv—in sedanja vojna je globusnega značaja. Vse tri vele-sile imajo v Aziji interese vitalne važnosti.

Sedanji pakt nevtralnosti med Rusijo in Japonsko je bil sklenjen kot nekakšen protitež za vojaško zvezo, katero je sklenila Japonska z Nemčijo pod imenom anti-kominternski pakt. Japonska je takrat objavila Rusom, da je bil podpisan ta pakt le proti širjenju komunističnega vpliva v vzhodni Aziji, ne pa proti Rusiji.

Ta pakt nevtralnosti pa je predstavljal v najboljšem slučaju premirje, kajti spopad ruskih in japonskih interesov na Daljnem vzhodu je star in nepomirljiv. Japonska je prenesla velik del svojih produkcijskih sil na azijski kontinent, dočim je bilo rusko prodiranje na vzhod precej slično ameriškemu prodiranju na zapad—nekakšna usodna sila, katere ni mogoče ustaviti.

V drugem delu 16. stoletja so začele manjše skupine kozakov prodirati v tej smeri in se niso ustavile, dokler niso dosegle Tihiega oceana. Dejstvo, da je bila politika carjev mnogo manj odgovorna za to prodiranje kot podjetnost pustolovcev in drznih potnikov in trgovcev, daje tej paraleli le še več sličnosti. Rusi so se imeli boriti pred vsem proti naravi, manj proti ljudem. V teku 57 let, od 1582 do 1639, so končali svoje delo prodiranja, med tem ko so Amerikanci potrebovali 200 let, da se prebijejo do pacifiške obale.

Toda šele v pričo grožnje japonskega militarizma so začeli Rusi pod sovjetsko vlado z veliko silo razvijati te pokrajine. Malo je znanega, kaj se tam godi, toda Owen Latimore pripo-

ki poneverijo milijone, prejmejo manj kazni kakor jo je on za nekaj obleke in drobnarij. Največkrat pa niti ne pridejo pod paragraf, a on je "zaslužil" za svojo pridnost kar polnih deset mesecev.

Z zanimanjem je pregledoval knjige na polici.

V književnosti je bil precej doma. Govoril je o Cankarju in živčih literatih, ki jim je marsikdaj postregel s črno kavo in kapucincem. Poslušal je njihove razgovore, se veselil preprič, zbadan in vsega, s čimer so se obkladali v duhovitih vinskih urah. Med ribanjem me je spraveval za Dostojevskega in Tolstega, kdo od obeh ima večjo ceno, za koga se ljudje bolj navdušujejo. Ako bi utegnila pome-nek na široko razplesti, bi gotovo prešel še na druge literarne veličine. A paznik ga je priganjal, naj brž poriba, ker ga čakajo še druge celice. Pri čiščenju je nadziral več kaznencev.

Ko je moral k njim, sva spet svobodneje govorila. Zanimalo ga je, katere pisatelje cenil ves svet, koga najbolj bero. Rad bi do-gnal tudi to, v katerih knjigah je večja vrednost, ali v leposlov-nih ali znanstvenih.

Njegova kulturna žejja se mi je zadržala zagonetna. Res, da v zapore zaidejo najčudovitejši ljudje, učenjaki in bedaki, zastran natakarjevega prijateljstva do knjig si pa nisem prišel sam na čisto.

Presenetil me je s podjetnostjo in odkritostjo. Nič ni tajil, da ostane zvest svobodni obrti, ki mu utegne prinesiti denarja ali pa ponoven zapor, kar je bolj go-tovo, ker toliko kulturne le še ni bil, da bi znal za svojo obrt do-biti kakršnokoli koncesijo.

Različni so ljudje, tudi knjige ljubi vsak človek na svoj način.

WHERE THE FUEL GOES

A MODERN DESTROYER uses more than 3,000 gallons of oil an hour at top speed.

SLUŽBA HIŠNIKA

S tem se nanašnja, da je izpraznjeno mesto hišnika v glav-nem uradu SNPJ. Kojar veseli tako delo, naj se nemudoma pri-glasi bodisi po telefonu: Rock-well 4904, ali pa pisмено. V pis-mu je treba navesti zdravstveno stanje in starost, če ima družino in mogoče kake izkušnje v tem poslu. Službo je treba nastopiti takoj. Vse nadaljne informacije v zvezi s tem se dobi pri podpi-sanemu.

V. CAINKAR, gl. predsednik.

Londonške konference, na kateri je bil položen temelj novi delavski internacionali, sta se udele-žila tudi dva zastopnika organiziranega delavstva iz Jugoslavije. Drugi od leve je Tone Fajfar iz Slovenije, na desni je Dušan Petrovič, v sredi med njima (s fajfo v roki) pa James Carry, tajnik CIO. (Delegat na levi nam ni znan.) Slika je bila sneta v Londonu.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

"Če je tako, zakaj ste mi vobče kaj povedali? Ali ne bi bilo bolj usmiljeno, da ste molčali?"

Grenek smeh me je posilil.

"Zato, ker sem vas hotel pregovoriti, da bi ostavili Nimes," je sočutno odgovoril abbe Bernit ter mi s pomembnim pogledom položil roko na komolec. "Gospodična Deniza je zaročena in izven vašega dosega. Če nekaj ur ali vsaj takoj po volitvah bo tukaj vstaja. Poznam vas in vem, da ne boste s srcem ne na tej ne na oni strani. Čemu bi tedaj ostali, gospod vikont?"

"Zato," sem dejal tako strastno, da mu je roka od presenečenja kar odletela z mojega komolca, "zato, ker bom zasledoval gospodično Denico, dokler se ne poroči, čeprav do Turina. Zato, ker ravna gospod Froment napak, ko meša ljubavne posle z vojniškimi; zato, ker so moje simpatije zdaj končnoveljavno na tisti strani, ki ni njegova! O, prav gotovo! ... Verjamem vam, da ne morete govoriti; a so ljudje, ki morejo, in te hočem poiskati!"

Ne da bi poslušal njegov odgovor in ne meneč se za vzklake in zakletve, s katerimi me je skušal zadržati, sem pograbil svoj klobuk in planil po stopnicah. Z vso naglico sem odhitel v tisti konec mesta, iz katerega sem prišel. Ulice, ki sem dirjal po njih, so bile še vedno polne ljudstva, toda nered je ponehaval. Večkrat sem srečal vojniške patrulje, ki so opominjale ljudi, naj bodo mirni, in sumljive skupine grajanov, ki so šepetali med seboj in me ošvrkavali z nezaupnimi pogledi. Izmed deseterice moških je bil gotovo eden menih, dominikanec ali kapucin. Vzlic svoji glavni skrbi, da bi našel gospoda de Geola in Butona ter ju vprašal, kaj vesta kot njegova sovražnika o namenih in bojnih silah tega človeka, sem opazil, da je vladala v mestu neobičajna napetost. Če sem hotel pred izbruhom nevihte, ki se je kopičila, še kaj storiti, tedaj nisem smel odlašati niti minute.

Sreča je hotela, da sem našel gospoda de Geola in Butona v njuni gostilni. Baron me je sprejel z nagibanimi obrvmi in posmehljivim obrazom; ko pa sem mu zadal prvih nekaj vprašanj, je spoznal, da govorim resno, in njegovo vedenje se je izpremenilo.

"Nu, dajte, povejte mi, kako in kaj," je pokimal Butonu.

Šele tedaj sem opazil neobičajno razburjenost, ki sta jo zamašala utajiti.

"Kaj se godi?" sem vprašal.

"Godi se to," je živahno odvrnil kovač, "da so se včeraj v Avignonu uprli pristaši gospoda Fromenta. Prenaglili so se. Bili so razbiti in so utrpeli težke izgube. Pravkar nam je došlo sporočilo. To utegne pospešiti stvari, da se bodo hitreje razvijale."

"Po ulicah sem videl vojnike," sem dejal.

"Kavlinisti so res prosili zaščite. A ti vojniki in njihove patrulje so le burka," se je z mrkim nasmehom oglašil baron de Geol. "Guyenski polk je domoljuben in bi nam rad priskočil na pomoč, toda oficirji ga zadržujejo v kasarnah; župan in mestni svet sta rdeča — naj se zgodi karkoli, vojske gotovo ne bosta klicala. Katoliške beznice so polne oboroženih ljudi; če se Fromentu posreči, da dobi mesto v svojo oblast in ga drži le tri dni, pride iz Montpellierja tamkajšnji governor, njegova svetlost vojvoda Artoiški in ..."

"In?"

"In to, kar bo od kraja samo pobuna, se izpremeni v vstajo," je z zvenečim glasom nadaljeval baron. "Toda od čase do ustnice je dolga

pot in v Cevenskih gorah ne žive samo krotke ovčice!"

Ko je izrekel te besede, je stopil v izbo neznan človek, pogledal naju dva in mignil baronu.

"Oprostite," je hlastno rekel gospod de Geol. V tistem pomenku je odvedel prišleka iz sobe. Buton je odšel za njima. Ostal sem sam.

Meneč, da se morajo kmalu vrniti, sem jih nestrno pričakoval; toda nekaj minut je prešlo, ne da bi se bil kdo pokazal. Naveličan čakanja sem stopil naposled na gostilniško dvorišče in odtoč na ulico. Ne duha ne sluha ni bilo o njih; a videl sem skupino služabnikov in drugih domačih, ki so se bili zbrali pred vrati. Vsi so molčali in vlekli na ušesa; ko sem se približal, me je eden izmed njih zlovilno pogledal, češ, naj mirujem.

Izpraševati ga nisem utegnil; v daljavi je počil strel, za njim drugi in tretji. Nato se je vzdignil zamolkel hrup, morda kričanje množice, morda drdranje težkega voza; temu je sledila nova vrsta razločnih, ostro odsekanih strellov. Mi smo še vedno prisluškovali. In tedaj — poslednji rdeči žarek zahajajočega solnca je ugašal na robovih streh — je z naglimi, nečakanimi udarci zaklenkal zvon. "Iz bližnje ulice je pritekel človek, ki mu nisem mogel razločiti obraza."

Toda gostilničar ni čakal njegovih novic. "Brž vsi noter!" je zaklical svojim ljudem. "Ti Pierre, zapahni oknice. In vi, gospod," se je naglo obrnil k meni, "vrnite se z nami v hišo. Mesto se buni, za tujca ni dobro, da bi zdaj postajal po cestah."

Toda jaz sem bil že krenil po ulici. Prehitel sem begunca, ki mi je mimogrede zaklical, da se uporniki bližajo. Srečal sem konja brez jezdeca, ponorelega od strahu, ki je v skok drvil po cesti. Ne meneč se ne za to ne za ono, sem hitel dalje. Dve sto korakov pred seboj sem zagledal oblak prahu in dima, skozi katerega je bilo razločiti hrbe vojakov, počasi odstopajočih pred strnjeno množico, ki je pritiskala nanje. Še trenutek in so izginili v njej, kakor zgine tramovje jeza pod hudournimi valovi.

Videč, da se nikakor ne morem preriti skozi to množico, sem zavil v stransko uličico; bila je tesna in vsa mračna od štrlečih slemen, ki so zaslanjala blede večerno nebo. Po njej sem dospel v majhno ulico, polno žensk, ki so s prestrašenimi obrazi prisluškovale hrumenju. V naglici sem jih minil; in tedaj je zazijala pred menoj druga tesna uličica, ki se mi je zdela, da vodi proti stanovanju abbeja Benoit. Na sredi se je zgrinjala množica samo v večje prometne žile, med tem ko so bile stranske ulice razmeroma zapuščene; tako sem neovirano prišel na mali trg nedaleč od njegovih vrat.

Tu ali vsaj nekeje v bližini je bila menda vojska začela napadati, zakaj na tlaku je ležala prelomljena mušketa in blede obrazi so gledali za menoj skozi okna zgornjih nadstropij, ko sem šel preko trga. Ne da bi koga srečal, sem naposled dospel do hiše, v kateri je stanoval abbe Benoit. Jadrno sem jo ubral po stopnicah na vrh.

Zunaj je bilo še nekaj svetlobe, toda v notranjosti se je že mračilo; nisem še utegnil prestopiti prvih dveh pragov, ko sem se spotaknil in padel z glavo na predmet, ki mi je zapiral pot. Padec je bil hud, stokaje sem se pobral na noge; toda stokanje mi je prešlo in diham je zastal, ko sem v somraku razbral predmet, na katerega sem bil telebnil. Ta predmet je bil človeško truplo.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

Premeteni cigan (Nadaljevanje.)

Župniku, ki je bil precej varčen gospod, ni posebno ugajal ciganov predlog radi popravila. Pa kaj je hotel? Pogodila sta se.

"Vsak dan boš imel pri meni košto, spiš lahko v drvarnici in za lon dobiš povrhu še sedem goldinarjev. Ampak le glej, da dobro opraviš!"

Cigan je odšel na zvonik, kjer se je utaboril čez dan. Zdjaj pa zdaj je udaril s kladivom, da pokaže, da je pri delu. Čez mesec dni, ko se je sestradani cigan po zaporni kazni, ki jo je odsedel v kamniški kehi, pošteno restavriral, je bil — volk sit in koza cela.

Potegavčina

Ves tačasni Kamnik je poznal sodnega kancelista Naceta. Takrat tam še niso poznali, kakor jih tudi danes ne — zapečnjakov in filistrov. Kar je bilo ugledejših možakarjev, so vsi radi posedali v prijaznih gostil-

niških prostorih pri Nebeškem očetu. Le-tu so se zbijale šale, godovnikom prirejali frehe, da bi prej čas potekel; tod se je tako burno politiziralo, da je celo muca za pečko spanec minil in se je stara Urška, ki je bila faktotum v vinskem svetlušču, križala na vse pretege in kriplje.

V teh prostorih je bil kot primus inter pares on, gospod sodni kancelist Nace (Bog mu da dobro!) stola — ravnatelj.

Nace je bil orjak, da mu ga ni bilo para. Prava gorenjska grča. Precej ga je prenesel. Pravili so, da ga celo vino, pomešano z volovsko krvjo, ni vrglo. Trdili so tudi, da je bil velik prijatelj one kapljice, v kateri se je baje namakal tobak. Morebiti je pa to le nekaka superlativna označba njegovih izrednih pivskih zmognosti. Ljudje je pač veliko govorili.

V tej odlični družbi so bili registrirani vsi tačasni mestni veljaki: pijomtarji, zdravnik, trgovci in obrtniki, mešana družba odličnjakov.

Na sv. Primoža dan so oni in tudi drugi zemljani radi posejali strmi hrib istega imena. To je bilo že tako v navadi. Niti ni bilo treba posebe opozarjati na ta znameniti praznik.

Urška je to že vedela, in čim se je zmračilo, je v vseh posrskih gostilniških prostorih začel freh, v katerega se je mešalo mijavkanje prestrašenega muca in besno lajanje psa na dvorišču.

Notri v ekstracimru je pa gospod kancelist potkal s poročnim prstanom ob kozarec, si z odločno kretnjo popravil kravato pod trojno brado ter započel svoj obilnatni sermon na čast vsed Primožev.

Zjutraj zarana je odhajala pestra vrsta odličnjakov na dolgo pot na sferno goro. Vsak je prispeval po svojih močeh, po geslu: eden za vse, vsi za enega. Nosili so s seboj svežnje in nahrbtnike z najrazličnejšimi kulinaricnimi pribori. Vino pa se je dobilo kar gori pri mežnarju. Naravno je in prav nič se ni čuditi, da je vsem odleglo, ko so dospeli na vrh hriba ter so brez vsakega obotavljanja zasedli že naprej pripravljeno mizo v kotu pod razpelom.

Davno bi morala biti že pogasena žepa, zakaj zalivali so vsa

YANK ROUND-UP NEAR COLOGNE

ON THE TIDE of the American drive toward the city of Cologne, these German civilians of varied ages were picked up by U. S. Ninth Army troops. They sit outside a small house with a few meager possessions while waiting to learn what the future holds for them.

izbrana jedila, ki jih je bilo prekomerno na razpolago, s štefani, da je teklo od mize.

Tako ni nič čudnega, če si je še gospod Nace naposled natpal želodec, da si je moral jermen odpasati. "Uhi!" je vzdihoval.

Nerodno je bilo za Naceta, ko so naposled stavili na mizo tako lepo rumeno zapečene purane. "Joj," je mrmral, "zakaj pa mi niste prej povedali, da pridejo še purani na mizo!"

"Nič za to, Nace," so mu rekli, "boš pa s seboj vzel."

In napolnili so mu varžete s štirimi precej nabrekliimi zavojčki — purana. Dobro se mu je zdelo. Ter so odšli po strmini navzdol.

Nace ga je imel precej pod kapo. Doma ga je ne baš milostno sprejela njegova milostliva. "Pijanec ti grdi, ali se moraš vedno napiti kakor klada!" — "Oh, ne bodi no, saj sem Ti prinesel s seboj purmančka. Na!" — In že je bila vsa kontent.

Nace je izvlekel tiste štiri zavojčke ter jih pokladal prijetno iznenađeni ženci v naročje. Nato se je odpravil spat.

V zavojčkih pa so bila — polena, ki jih je sedaj Nacetovka metala v strmečega možička, da so se mu kar zvezde utrinjale pred očmi.

"Oh, ta nesnaga grda, ali me misliš še vleči. Ti grdavi ti zanikrni!"

Nace je molčal, o potegavščini in omenil nikomur niti besedice.

Prešlo je leto in spet je napočil sv. Primoža dan. Po obilgatem frehu so drugi dan zarana odkorakale množice na strmo goro.

Tam so kakor običajno pili in jedli, da so bili vsi trebušni registri angažirani do skrajnosti. Napet trebuh! Ni čuda, če je Nacetu izpodrsnilo, da je padel

ter si — zlomil nogo. "Pomagajte," je obupno klical, "ne morem vstati. Moj meni, nogo sem si zlomil." — Bili so že na pol pota nizdol.

Kaj je preostalo drugega, nego da se jih je četvorica povzpela nazaj na vrh hriba po pletene nosilnice, na katerih se navadno gnoj prevaža.

Nanje so položili Naceta ter ga menjaje se, v potu svojih obrazov nosili — oprezno, oprezno po strmini navzdol.

Ko so prišli v bližino mesta, so nosilnice položili na tla, da je Nace klavarno zajčal: "Oh, moja noga!" Vsem se je smilil. Nekar jih je naprosil, naj se malce odstranijo, češ, da hoče biti za trenutek sam v družbi svojih bolečin.

Niso se še dobro odstranili morda pet korakov, ko se je zgodilo čudo. Nace je vstal ter s pozdravom: "To imate za lanskega polena!" — stekel kar so ga noge nesle.

Nekaj tednov kasneje se je gospod sodni kancelist preselil v Ljubljano.

V risu

V predmestju je stanoval star možakar, po domače Furmanov Lukec, tako imenovan, ker je nekoč v svojih boljših dneh bil voznik. Živel ali prav za prav životaril je, kakor je znal in mogel. Zlobni jeziki so mu sicer podtikali, da hodi k črnim mašam, ki se opolnoči vrše na Žalah in da zna napraviti coprniki ris, kakor treba, da pana vanj hudiča.

No, to so bila zgolj podtikanja, zakaj če bi bil Furmanov Luka res znal zarotiti hudobca, se gotovo ne bi bil hranil zgolj s krompirjem in mlečno kašo. Pa naj si bo kakor hoče, možakar je slovel kot skopuh, bival je v pritlični hiši sam samcat, žive duše ni puščal do sebe.

EVERY DROP COUNTS

Howard Lindsay, actor, superintends, while his wife, Dorothy Stickney, pours cooking fat into the container. Used fat helps make paints, synthetic rubber, soap, pharmaceuticals and thousands of other war and civilian products.

Vrata so bila vedno zaprta. Če je šel zdoma, jih je zaklenil s ključem in z zapahom; okna so bila itak zamrežena. Kaj čuda, če so ljudje ugibali to in ono.

Nekega dne je v loteriji zadel ambosolo; eden in dvajset forintov so mu odšteli na roke. V hipni zabodi, ka-li, je zašel v predmestno krčmo Pri fraklju. Tam si je bil privoščil že nekaj frakljev "ta hudega," zakaj ko so vstopili drugi gostje, so se čudom čudili, da je nedostopni Luka tako židane volje.

(Dalje prihodnjič)

Razni mali oglasi

Houseman Wanted

We wish to announce that there is a vacancy in the position as houseman in headquarters building of the Slovene National Benefit Society. Those interested shall apply either by calling Rockwell 4904 or in writing as soon as possible, giving information as to the family, age and health and possible experience of the applicant. The position is to be filled at once. For all further information in this connection kindly inquire at the office of the undersigned.

V. CAINKAR, President.

Dekleta in žene

dobe dobro delo v moderni pekarni na debelo. Čisti prostori in lahko delo. Dobra plača. Delovne ure si lahko sami izberete. Oglasite se pri:

Farm Crest Bakery

4650 West Jackson St., Chicago

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

TISKARNA S.N.P.J.

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabil za veselice in shode, vizitnice, čamike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 na eno letno naročnino. Če vsi člani še plačajo pri assessmentu \$1.30 na tednik, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako aktiven naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:	
Za Zračni drlavec in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.50	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od naslednjih članov moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Drlava

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐